

Els frares

(ALDC, III, L 28. Els frares)

El llat. FRATER volia dir ‘germà carnal’ i en cat. va passar a *frare* amb aquest significat, que es va ampliar amb el de ‘religiós’; un i altre sentit van conviure fins al s. XIV, quan s’imposa el darrer. El mot deriva del cas recte FRATER, nominatiu i vocatiu, i no de l’acusatiu FRATREM, com passava en noms de parentiu relacionats amb la interpel·lació (cf. MATER > *mare*, PATER > *pare*) (Coromines, 1971: 183-188), probablement a través d’una fase *fráð^ere > fraðre > *frare*, pl. *frares* (*fraris*, amb ascens vocàlic) i que després ha vist dissimilades les ròtiques (pl. *flares*), a voltes amb tancament de la *e* (*flaris*). Les formes al·loglotes són puntuals: *frailes* 87, 94 és préstec del cast., on ho és a la

vegada de l’oc. *fraire* amb una dissimilació inversa a la de *flare*; també són castellanismes *padres* 114, 117, que conviu amb *flaris*, i *hermanos* 21, que alterna amb *frares*. En la vessant geolingüística, la var. antiga, *frares*, s’estén per la major part del Principat, les Balears i l’Alguer, mentre que la dissimilada ocupa el val., sud del nord-occidental i punts diversos del rossellonès; alguns supervivents de *frares* dins el val. (152, 154, 156, 164, 174) són testimonis de l’estrat anterior a *flares*.

Frare és l’únic mot normatiu des del DG_I, 1932; *germans* s’aplica als membres d’un determinat orde religiós.

